

НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЯ—ДЗЕНЬ МІЖНАРОДНАЙ САЛІДАРНАСЦІ ПРАЦОЎНЫХ, ДЗЕНЬ БРАЦТВА РАБОЧЫХ УСІХ КРАІН!

ПРОЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 35 (1154)

Серада, 1 мая 1957 года

Цана 40 кап.

Вясна працы і міру

Май заўсёды прыходзіць на нашу зямлю як свята вясны, працы і міру. Мы сустракаем яго новаселлем працоўных у сярэдзі кватэр новабудаваных жылых дамоў, тысячамі шпакуюняў у садах і парках нашых гарадоў і вёсак, мужнымі словамі на чырвоных транспарантах, якія пльывуць над калонамі першамайскіх дэманстрацый:

«Свету — мір!»

Так павялося здаўна — з таго часу, калі сорок год назад на зямным шарам узыйшла зорка Вялікага Кастрычніка. Інакш і быць не можа, бо ўсё жыццё пакаленняў савецкіх людзей, сама сутнасць нашага жыцця раз і назаўсёды прысвечана гэтым найвялікшым і гуманным матам. Першым дэкрэтам, напісаным геніем рэвалюцыі В. І. Леніным, быў дэкрэт аб міры. Першы маскоўскі суботнік, у якім удзельнічаў В. І. Ленін, знаменавалася сабою новай, сацыялістычнай формы працы, мета якой — усенародны дабрабыт.

І ўсё-ж у кожнага нашага Першамай — сваё аблічча, якое адрозніваецца ад усіх іншых. Гэта непалабства не ў вонкавай аздакава, не ў тым, што сёлета ў Мінску стала больш жылых дамоў, новых вуліц і цалых кварталаў, чым было ў мінулыя, летанні Першамай. Нават не ў тым, што ў сённяшняй дэманстрацыі прымуць удзел працоўныя заводу, якіх у беларускай сталіцы не было год назад. Яно, гэтае адрозненне, — у самім духу нашага жыцця, у няспынным руху, развіцці нашага грамадства, у тым, што за мінулы год мы зрабілі яшчэ адзін цвёрды і ўпэўнены крок на шляху да будучыні, імя якой — коммунизм.

Так і сёння, у сёлетні Першамай. Калі год назад у нас у рэспубліцы былі асобныя калгасы-мільянеры, дзесяткі такіх жаласцаў, дык сёлета іх налічваецца сотні, у мільянераў ператварыліся калгасы цалых раёнаў Савецкай Беларусі. Калі дзесяць год назад мы думалі, як-бы найхутчэй пакончыць з пастаяннымі землянкамі, дык сёння ўжо прадабчы той дзень, калі ў краіне не застанеца ніводнай сялі, якая не будзе мець добрай кватэры. Калі дзесяць год назад мы задумваліся над тым, як-бы атрымаць прадукты на карткі, дык сёння мы радуемся поспехам у вырашэнні харчовай праблемы.

Усё гэта прыйшло не само па сабе, не з чыёй-небудзь дапамогай. Усё гэта багачце створана і прадаўжае стварацца самім нашым народам, пад кіраўніцтвам мудрай Комуністычнай партыі, у якой няма іншых мэт, апроч далейшага ўмацавання магутнасці сацыялістычнай Радзімы і росту дабрабыту яе народа. Мы ведаем, якое вялікае ўдзячэнне ўзнялі буржуазныя пісьнікі з паводу прапановы Н. С. Хрушчова аб спыненні выпуску пазы і адтэрміноўцы пагашэння аблігацый пазык, выпущаных раней. Але мы ведаем і тое адважанне, якое атрымава гэтае мерапрыемства ў мільянаў савецкіх грамадзян. Мы ведаем, што закон аб падатку на жытлыву ў буйных гарадах і прамысловых цэнтрах выкалікаў нямаза напаякняў у тых, хто ператварыў аўтар свайго таннага дзяржаўнага хлеба ў сродак спекуляцыйнай нажывы. Але мы ведаем і тое, што ўдзячэнне гэтага

падатку дазваляе стварыць багачце прадуктаў і знізіць цэны на многія тавары, у тым ліку на прадукты сельскай гаспадаркі.

Інакш і быць не можа ў нашай краіне, дзе інтарэсы кожнага асобнага чалавека падпарадкаваны інтарэсам усяго грамадства, усяго народа, дзе — калі добра народу, значыць добра і мне!

Найбольш ярка гэтая непахісная ісціна праяўляецца цяпер, у дні усенароднага абмеркавання тэзісаў даклада Н. С. Хрушчова аб далейшым удасканаленні кіраўніцтва прамысловасцю і будаўніцтвам. Няма такой газеты ва ўсім Савецкім Саюзе, на старонках якой з дэлавымі, канкрэтнымі прапановамі па гэтых пытаннях не выступалі б рабочыя, інжынеры, камандзіры вытворчасці, вучоныя і эканамісты. Няма ў нашай краіне такога прадпрыемства ці будаўнічай арганізацыі, дзе гэтым важнейшым пытанням не надавалася б сама вялікая ўвага. Прычына такога жыццёвага і непераданага ўдзелу ўсяго народа ў абмеркаванні тэзісаў даклада таварыша Н. С. Хрушчова ясна: мы хочам бачыць сваю народную гаспадарку больш дасканалай і магутнай, чым яна была да гэтага часу, бо ад дасканаласці і магутнасці яе залежыць дабрабыт кожнага з нас. А калі так, дык і думаем мы аб сваёй краіне, аб сіле і магутнасці яе, і працуем у імя ўмацавання і развіцця яе.

Вось чаму так ярка свеціць майскае сонца ў нашым вясновым небе. Вось чаму так упэўнена глядзім мы ў свой заўтрашні дзень. Ён, гэты дзень, будзе яшчэ больш яркім і радасным, чым дзень сённяшні: бо мы жывем і працуем у імя міру і братэрства народаў усяго зямнога шара! Гэта не мы, а ворагі чалавецтва са скрупулёзнай дакладнасцю падлічваюць, колькі ім спатрэбіцца атамных і вадародных бомб, каб ператварыць у прах усю планету. Не мы, а падальшчыкі новай вайны разважалі агрэсію ў Егіпце і крывавыя міжвакты ў Венгерскай рэспубліцы. Мы нікому не навязваем сваёй ўкладу жыцця. Але каб не было нас, сёнаў і ўнікаў Вялікага Леніна, каб не было на зямлі непахіснай і магутнай катогоры сацыялістычнай краіны, чорная ноч жорсткага капіталізма яшчэ і сёння ахутвала б планету, заліваючы яе крывёю ні ў чым не вінаватых людзей. Мы разарвалі гэтую ноч сорок год назад, узняўшы над светам нягасны факел свабоды і шчасця, факел Вялікага Кастрычніка, і на непаганяе свята яго ўсё больш упэўнена і ўсё больш цвёрда ідуць простыя людзі ўсёй зямлі. І няма і не можа быць у ворагаў чалавецтва такой сілы, якая здольна была б не загіснуць, а хоць-бы на час заняцім яе азімне неўміручых ідэй марксізма-ленінізма!

Як пасля зімовай спыжы прыходзіць зялёная вясна, так пасля доўгавечнай цемры ўзыходзіць над светам зара сацыялізма, і што ні дзень, што ні год, усё больш велічя і ярка разгараюцца яе жыццёвыя праменні!

Тым больш радасны і тым святлейшы для простых людзей усіх краін і мацеры — наш сённяшні Першамай — пара вясеняга абуджэння жыцця і агляду магутных

сіла барацьбы за мір на ўсёй планеце. З'яднанымі і несакрушальнымі калонамі ўстапаюць у яго народы, і магутны поступ людзей працы прымушае здрыгануцца тых, хто спрабуе яшчэ процідзейнічаць сілам міру, хто пеціць мару аб новай вайне, аб новых патоках людской крыві. Вядома, чым скончылася англа-французска-ізраільская агрэсія ў Егіпце, калі ўсё прагрэсіўнае чалавецтва на чале з Савецкім Саюзам сказала ёй цвёрдае і рашучае «Не!» Вядома і тое, чым закончыўся фашысцкі мяцеж у Венгрыі, калі савецкія людзі па просьбе венгерскіх працоўных працягнулі ім сваю брацкую, загартаную ў жорсткіх баях з ворагамі чалавецтва руку. Гэтыя ўрокі не прайшлі дарма: яны яшчэ раз і падкрэслілі і прадэманстравалі згуртаванасць простых людзей зямлі, іх волю да міру і свабоды, іх непахісную рашучасць разам з народам Савецкага Саюза выратаваць чалавецтва ад новай вайны.

Але, відаць, некаторым і гэтых урокаў аказалася мала. Не ўнімаюцца падкопы Ізраіля, які натхняецца міжнароднай раакцыяй, супраць свабоднага і незалежнага Егіпта. Ліцца кроў простых людзей Ізраіля, агідныя палітыканы якой оптам і ў розніцу распрабуюць сваю краіну заакаяніскім і еўрапейскім імперыялістам. Ліцца нявінная кроў патрыётаў у Алжыры і на Кіпры, у Малайі і на Кубе. Дзе барацьба — жорсткая, бязлітасная, барацьба не на жыццё, а на смерць. Але чалавецтва ведае, чым у нашыя дні заканчваецца такая барацьба. Капіталітарыяк якімі разрываюць на часткі іматлакутны Кітай. А сёння кітайскі народ пад кіраўніцтвам свайго Комуністычнай партыі скінуў ярмо захонікаў і стварыў магутную народную рэспубліку. Амерыканскія агрэсары спрабавалі занявольіць Паўночную Карэю — карэйскі народ прагнаў іх са сваёй зямлі. Сталі свабоднымі людзьмі, будаўнікамі свайго шчасця народы Індыі, Егіпта, Бірмы, маленькай Ганы і многіх іншых краін. Стануць свабоднымі ўсе людзі, усе народы зямнога шара!

Вось чаму і ўслаўляе чалавецтва свайго Першамай. Вось чаму наша свята — свята рэвалюцыйнага прадтарыята — стала сёння святкам усіх простых людзей планеты, сусветным аглядам іх наўхільна ратуных сіл, іх рашучасці і гатоўнасці назаўсёды скінуць капіталітарскі і капіталістычны прыгнёт.

Зноў прыйшла на нашу зямлю вясна працы і міру. Зялёнай упрыгожыліся сады і паркі беларускай сталіцы, зялёным дываном пакрылася ўся беларуская зямля. Мы святкуем Першамай, радуемся сваім перамогам на працоўным фронце і на фронце барацьбы за мір ва ўсім свеце. А разам з намі гэтую вялікую радасць падзяляюць усе брацкія народы неабяжанага Савецкага Саюза, усе працоўныя краін народнай дэмакратыі, усе простыя і сумленныя людзі планеты. Няхай-жа авачэй гуцаць над зямлёй песні працы і міру, няхай ярчай зае народам нягаснае сонца вясны, сонца жыцця і брацтва ўсяго чалавецтва!

Аляксандр МІРОНАУ.

Загад Міністра Абароны СССР

1 мая 1957 г.

№ 76

г. Масква.

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні!

Таварышы афіцэры, генералы і адміралы! Сёння савецкі народ і яго Узброеныя Сілы адзначаюць дзень міжнароднай салідарнасці працоўных — Першае мая.

Працоўныя нашай вялікай Радзімы сустракаюць першамайскае свята новымі перамогамі ва ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага жыцця краіны. Аддаючы ўсе сілы справе будаўніцтва камунізма, савецкі народ не забываецца на небяспеку новай вайны і ўмацоўвае магутнасць свайго сацыялістычнай дзяржавы.

Савецкія воіны павінны і надалей нястомна авалдаваць новай баявой тэхнікай, удасканальваць сваё

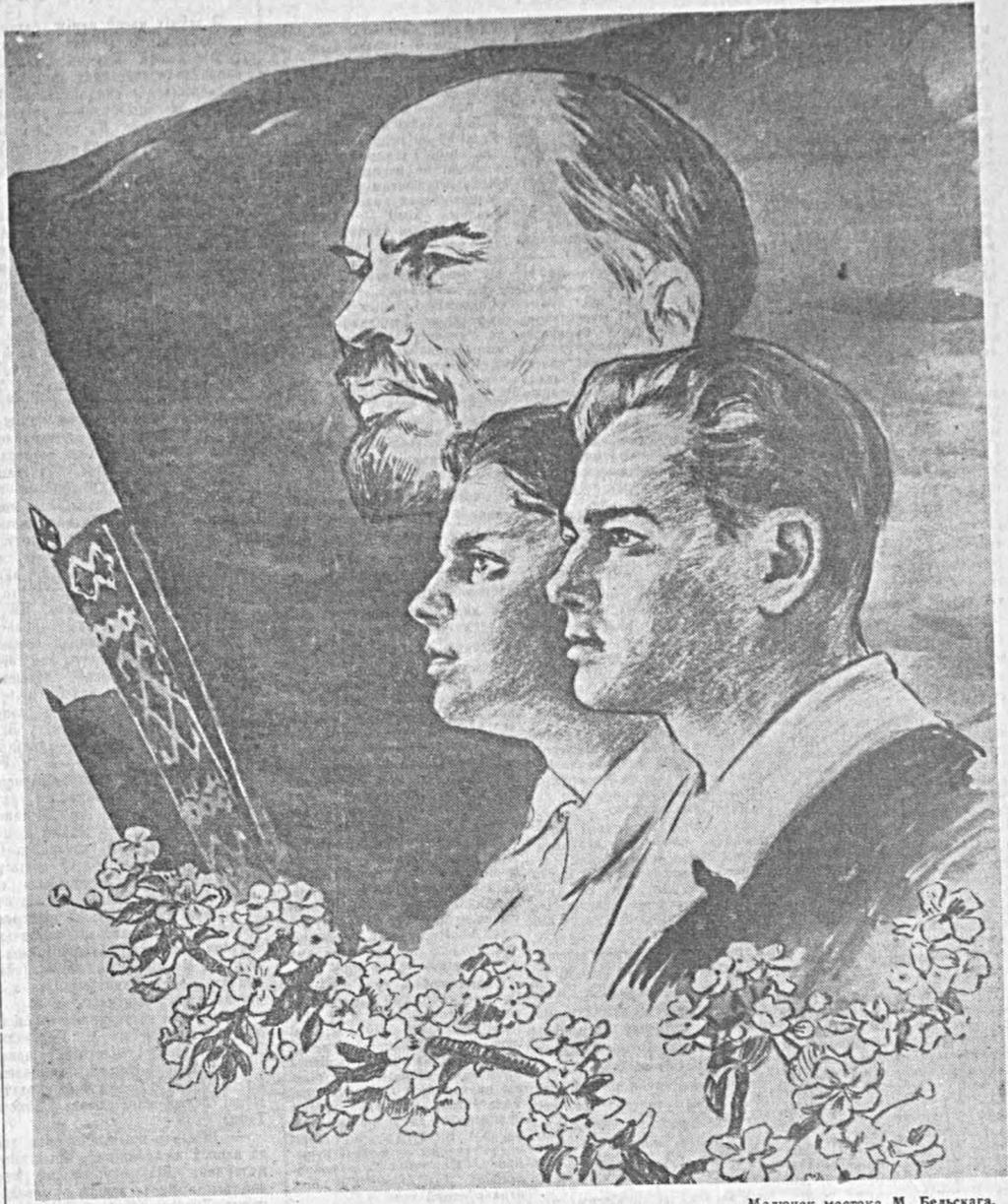
баявое майстэрства, уздымаць боегатоўнасць войск. Вітаю і віншую вас з першамайскім святкам, жадаю новых поспехаў у вашай высокароднай справе служэння сацыялістычнай Радзіме!

У азнаменаванне свята загадваю: Сёння, 1 Мая, зрабіць салют у сталіцы нашай Радзімы — Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік і ў гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінградзе, Севастопалі і Одэсе — дваццацю артылерыйскімі залпамі.

Няхай жыве наша магутная савецкая Радзіма! Няхай жыве савецкі народ і яго доблесныя Узброеныя Сілы!

Слава роднай Комуністычнай партыі — натхніцелю і арганізатару ўсіх нашых перамог!

Міністр Абароны СССР Маршал Савецкага Саюза
Г. ЖУКАУ

Малюнак мастака М. Бельскага.

Інтэрнацыянал

«Інтэрнацыянал» напісаны ў 1875 годзе французскім паэтам Эжэнам Пац'е, удзельнікам Парыжскай Комуны.

«Інтэрнацыянал» перакладзены амаль на ўсе мовы свету. Ён з'яўляецца міжнародным пралетарскім гімнам, партыйным гімнам КПСС. З тэксту яго выконваюцца першая, другая і шостая строфы.

На рускую мову ўпершыню словы «Інтэрнацыянал» былі перакладзены ў 1902 годзе.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі было зроблена некалькі новых перакладаў на рускую мову, а таксама на некалькі перакладаў на мовы народаў СССР.

На беларускую мову ў 1921 годзе тэкст «Інтэрнацыянал» пераклаў Янка Купала. А ў 1935 годзе — Андрэй Александровіч. Нядаўна Андрэй Александровіч зноў вярнуўся да свайго перакладу і ў значнай меры яго ўдасканаліў. Ніжэй друкуем новы варыянт перакладу Андрэя Александровіча.

1. Даволі вясці гандаля працай,
Крывёй народнай, гандляры.
2. Паўстань, з'яднаны сілай грознай,
Працоўны люд усіх краёў!
Бурліць абурэнні наш розум
І вясці ў гнеўны бой гатоў.
3. Агнём зруйнаем да асновы
Свет лютых аздакаў, а затым —
Мы наш, мы свет збудзем новы:
Хто быў нічым, той стане ўсім.
4. Ніхто добром не ласць збаўлення —
Ні бог, ні цар і не герой,
Даб'ёмся самі вызвалення
Свайёй уласнаю рукою.
5. Каб нас нявольніц, нам вярнуці
Плятуць цары і каралі,
Салдаты справіць забастоўкі,
Штыкі павернуць да зямлі.
6. Мы ўсе, гартованыя працай,
Сусветнай арміі сыны,
Зямлёю будзем карыстацца,
Прамы — у нас, дапоў — пані!

Калі-ж расплатай загрукоча
Над прыгнатымі горами,
Нам будзе сонца жыватворча
Саімі праменным ззяць агнімі.

Далоў атруту панскай ласкі,
Закон аб роўнасці — далоў!
«Няма правоў без абавязкаў
І абавязкаў без правоў!»

Гэта бой наш апошні,
Наш рашучы паход,
Інтэрнацыяналь
З'яднаем людскі род.

Сталіца Беларусі Мінск у святочным убранні. Усюды ў горадзе бачны транспаранты і плакаты, якія ўпрыгожылі вуліцы і скверы, рознакаляровыя агні ілюмінацый. На вуліцы стала яшчэ многалюдней.

Асабліва прыгожа выглядае цэнтральная магістраль горада — праспект імя Сталіна. Ад аэрапорта і далёка за парк імя Чэлюскінцаў майскі ветрык калыхае сіяніць песні, музыка. У дні свята будзе адзначаць жыхарам горада Афшыя запрашаюць у парк культуры імя Чэлюскінцаў на народнае гуляне, на канцэрт эстраднага аркестра пад кіраўніцтвам

У ДНІ СВАТА

Мастры мастацтва Беларусі ў дні свята выступаюць перад працоўнымі. У тэатры оперы і балету адбудзецца вялікі канцэрт-бал. У ім прымуць удзел лепшыя артысты тэатра.

Новую работу пакажа мінскаму глядзю тэатр імя Я. Купалы. Гэта спектакль па п'есе І. Мележа «Пакуль малаяды».

З новымі праграмамі выязджаюць у абласныя цэнтры рэспублікі артысты Беларускай эстрады. У іх рэпертуары — беларускія і рускія народныя песні, танцы, фелетоны, сатырычныя частушкі. Канцэрты адбудуцца ў Бабруйску, Мазыры, Віцебску.

У Магілёве абсталяваны першы шырокакранны кінатэатр. Летні кінатэатр адкрыўся ў Віцебску.

У жыхароў Брэста сталі традыцыйна святочнае гуляні ў гарадскім парку. Культасветработнікі паклапаціліся, каб адначасна працоўных быў вяселлем і цікавым. Тут пабудавана новая летняя эстрада на 600 месцаў. Абсталяваны спартыўныя пляцоўкі, шыматны павільён, каруселі. Для чытальняў залы вылісаны газеты і часопісы. Расчышчана сажалка, набыты лодкі. У парк пасаджана сто дрэў, некалькі тысяч дэкаратыўных кветак і кустоў, зроблены клумбы, заасфальтавана каля яшчэ тысяч квадратных метраў дарожак.

На аглях многа плакатаў, вітрын. Усталявана электрыфікаваныя лані. Сёння ў парк адбудзецца вялікае гуляне.

У Мінскай абласной бібліятэцы імя Пушкіна абсталявана выстаўка, прысвечаная Першамай. Яна складасца з раздзелаў «В. І. Ленін аб Першым мая», «Савецкі народ упэўнена ідзе да камунізма», «Савецкі народ у барацьбе за мір і дэмакратыю». На выстаўцы многа ілюстрацый, фотаздымкаў, дакументаў.

Есць раздзел «Мастацкая літаратура аб Першым мая». Тут вершы Я. Купалы і Я. Коласа аб міжнародным святце, кнігі і вершы рускіх пісьменнікаў.

МІНСК ПЕРШАМАЙСКІ

На скверах і бульварых у малым, аркаваляным лісі дэкаратыўныя кусты. Іх многа. Толькі на праспекце работнікі трэста зялёнага будаўніцтва пасадзілі 7270 кустоў. Каля 8 тысяч кустоў пасаджана на Прывакальнай плошчы, на вуліцы імя Кірова, на скверах.

З раніцы яшчэ задолга да пачатку дэманстрацыі, ва ўсіх кутках горада звыніць песні, музыка. У дні свята будзе адзначаць жыхарам горада Афшыя запрашаюць у парк культуры імя Чэлюскінцаў на народнае гуляне, на канцэрт эстраднага аркестра пад кіраўніцтвам

Анцёрская сям'я

У гэты вечар Вольга Сцяпанавна Захаравіч і Пётр Аляксандравіч Маркін былі асабліва ўхваляваныя. Ішла прэмера спектакля «Анна». Удзельнічалі ў спектаклі і яны, заслужаныя артысты БССР, і іх дачка — маладая артыстка Галіна Маркіна. Пасля некалькіх эпізодаў ёй пачаўся першы акт п'есы. Яна адзначыла, што першы акт п'есы — гэта першы акт яе першага аднаактнага спектакля. Яна адзначыла, што першы акт п'есы — гэта першы акт яе першага аднаактнага спектакля.

...Рассудзілася заслона. У зале пільны — таа асабліва пільныя, якая выклікана неадзінадушным чаканнем хутчай уначыць пазды і сцяны. Таа спектакля — пытанні хаханна, сямі, дружным — жыва ўхвалявана гледачоў, прымусяла аб многім надумаць. Глядаць не раз аддаваў і маладой Галіны Маркінай.

Пасля спектакля бацька, маці і дачка вярталіся дамоў і, як ні дзіва, гаварылі не аб спектаклі. Галіна добра ведала сваё бацькоў. І бацька і маці абмяркоўвалі яе ігру, не спяшаючыся з вывадамі. І калі прышлі дамоў, бацька сказаў:

— Ну, дачка, вітаюць. Мае здароўе, сыграла ты добра.

— Правільна, — пацвердзіла Вольга Сцяпанавна.

— Але мая ўвазе, — працягнуў Пётр Аляксандравіч, — яшчэ многа табе трэба працаваць, каб стаць сапраўднай артысткай.

Сям'ю Маркіных добра ведаюць у Брэсце і яе таленавітых работнікаў сцэны, і яе грамадскіх працаўнікоў.

Рознымі шляхамі прышлі яны ў театр.

У той час, калі трэба было выбраць свой жыццёвы шлях, малады П. Маркін вырашае стаць артыстам. Шлях гэты быў нялёгкім. Тое, што ў дзяцінстве здавалася такім простым, даступным, цяпер давалася доўгімі месяцамі ўпартай працы. Маркіну прыходзілася выконваць больш гераічныя ролі, ствараць такія велічныя вобразы, як Бетховена і Пушкіна, Напалеона і Чапаева. Будзённая і Варшавылава. І яе радзіна становілася на сарцы артыста, калі яго праца прызнавалася гледачамі.

Шлях Вольгі Сцяпанавны да першага пераможнага мастацкага самадэяна. Спачатку мастацкае чытанне, потым уезд у драматычны гуртук, сучаснаму базальны крокі, быццамне ад кожнага вядулага руху на сцэне, затым — усё больш упэўненасць, якая далася месяцамі вучбы ў вачэйнай студыі і вялікай самастойнай творчай працы. Спачатку эпізодычныя ролі, затым — складаныя, такія, як Марыя Васільеўна — жонка камісара ў «Месце ў вясніну». Любоў Ябанаў і аднаіменны спектаклі. Кабаніха ў «Навальніцы», Бясеменава ў «Мяшчанках».

З 1932 года ў Маркіна і Захаравіч пачаўся іх агульны творчы

шлях. З таго часу яны пабывалі ў розных месцах — Грозным, Благавешчанску-на-Амуры, Армавіры, Варонежы. Восем год назад яны прыходзілі ў Брэст, у яшчэ малады театр імя Ленінскага камсамола Беларускай За іх шляхамі былі больш чым два дзесяці год тэатральнай работы. У маладзёжыя калектывы яны прынеслі вопыт і аддалі яго камсамоўскаму театру і ў сваю чаргу самі былі ўражаныя той жыццерадаванасцю, базіраванасцю, гарачым імкненнем заўсёды шукаць новае, нарочце, маладзёжным задорам — усім тым, што вылучала гэты театр з ліку іншых.

«Павел Карчагін», «Маладая гвардыя», «У добры час», «Навальніца», «Град — гаспадар вясення», «Мая», «Жаніцца», «Фігаро», «Вясельная крэпасць»... Гэтыя і многія іншыя спектаклі фармавалі асобнасць тэатра, выходзілі калектыву.

Рознымі шляхамі скарыстоўваецца вопыт. Некалькі выразна прымаліся да больш сталых актываў малады. У Пётра Аляксандравіча былі свае выхаванцы — маладыя актывы Грычынскі і Ужусоў. Калі яны прышлі ў театр, мала хто ўскладаў на іх вялікіх надзеяў. Тым больш, што пачаўся быў даволі няўдалым — іх ігра ў спектаклях «Дваранскае гняздо» і «Сям'я» не вызначалася чым-небудзь сваёасобным. Але вопытным вочкам Пётра Аляксандравіча здалося разгледзець у малады тое, што для другіх было схавана. Ён вырашыў паставіць спектакль «За здароўе маладых» і даць Ужусаву і Грычынскаму пэдагагічныя ролі. Не памыліўся ў сваім выбары вопытны актыв. Маладыя бліскуча паказалі сабе не толькі ў гэтым спектаклі, але і ў наступных. І ў тым, што Б. Ужусоў цяпер выраб у аднаго з вядучых актываў тэатра, атрымаў званне заслужанага артыста БССР, — заслуга і П. Маркіна.

Вялікую ляманту апазвава сваім «нашафінкам» — Сонцавай і Кабаніхай — Вольга Сцяпанавна Захаравіч, перадаючы ім свой багаты вопыт.

Трыццаць год у Захаравіч, трыццаць пяць у Маркіна —

такі іх творчы шлях на помостах сцэны. За гэтыя гады яны сыгралі сотні ролей — вялікіх і малых.

... Многа часу назад, у 1920 годзе, рыхтуючыся да паступлення ў другую ступень МХАТа, П. Маркін учыту ў Маскве на Краснай плошчы ўладзіра Ільіча Леніна. Ші мог тады семнаццацігадовым юнак назваць надумаць аб тым, што амаль праз трыццаць пяць год яму прыедзе працаваць над стварэннем вобраза вялікага правальніка! І гэта цяпер здарылася. Тэатр падрыхтаваў паставіць П. Погодына «Крэмеўскія сурвэты». П. Маркіну даручана роля Вядзіра Ільіча Леніна. Дні і ночы на рэпетыцыях і дома, да дзевяцімі кітамі і ў асяродкі сяброў — усюды думаў Маркін аб тым, як лепш паўней уявіць вобраз Ільіча. Ён дзесяці разоў рэпетыраваў кожны жэст, рух, кожную позу. Ён вучыўся перадаць лінкскую душайную цеплыню і сардэчнасць і ў той-жа час вялікую прыцішчанасць правальніка, яго пэўную упэўненасць у правядзенні пераходнай справы, яго няўхільную веру ў будучыя росквіт краіны.

У новай для сябе ролі — жонкі старога спецыяліста інжынера Забелы, а зям гутарыць Леніна, — выступае і Вольга Сцяпанавна.

У Галіны жыццё артысткай толькі пачынаецца. Усё яшчэ наперадзе. Імяна аб гэтым сведчыць спектакль «Фабрычная дзяўчына», у якой Галіна Маркіна вельмі добра сыграла цэнтральную ролю — ролю Жэні Шульжэнка.

... Мы расказалі аб аной сям'і — сям'і сведчкіх актываў. Назначна тут прысутнічае дух творчасці, назначна імкненне ствараць высокайдуны, мастацка поўнаценныя вобразы, якія дапамагаюць выхоўваць савецкага чалавека.

З. ІЛЬЕВСКІ.

Брэст.
На здымку: у кватэры сям'і Маркіна. Пётр Маркін — заслужаны артыст БССР, яго жонка — Вольга Захаравіч — заслужаная артыстка БССР і іх дачка Галіна Маркіна знамяцца з новай п'есай. (Фотахроніка БЕЛТА).

ВЕРШЫ МАЛАДЫХ

Ул. ВЕРАМЕЙЧЫК

Сястры

Дзе той інстытуткі Інтэрнат,
У якіх сястры мяне чакае:
Можа, вольпуск выслужыць салдат
І з краёў далёкіх завітае.

Шасніц дзверы, пойдзе ціхі стук.
Заскрыпіць падлога пад абцасам.
Твой пакой цямом дзювоных рук
Стрэнзь гадоў мяне, як даўным часам.

Да стала, як вадзіца, сляці.
Прынясуць сямброўкі кубкі, міскі.
...Толькі воеў у чым, сястры, буда:
Не панаў я ў атпускія спіскі.

Ты закончыў хутка інстытут,
Працаваць табе у ішчэні, міры.
Так патрэбна, што служы я тут,
Ну, а ты... мне пішаць пісьмы шчыра.

Пройдзе год... Студэнткі Інтэрнат
Першакурсніцы рой запойныя новы...
Ім патрэбна, каб я быў салдат
І з любым выкліку гатовы.

Мікола СІСКЕВІЧ

Навальніца

Спачатку вечар чысты, зорны,
Як і заўсёды ў жыцці, быў.
Ды раптам зямор нахмыгнуў чорны,
І, замузеўшы, дождж паліў.

Загаварыла грымчым неба.
Знік з вядзіцы шматдзёны пыл.
Ад сонца троснулася глеба
Набрала многа свежых сіл.

А навальніца бужавала,
Лісьце зрываючы з бяроз.
Зямля яна так пахалаха,
Што далавала аж да неба.

Ул. ПАУЛІА

Хлапчукі

Праз палі, узгоркі і даліны
Нас дарога дзяжыла вясна...
А цяпер прывал паціхвіліны
У ляску, ля самага сіла.

Побач смех звінніч, бадзёры, звонкі:
Гэта на сцяжыні ад ракі
Нам насустрэч мчаць наперагонкі
Хуткія, як вецер, хлапчукі.

Хлапчучкам з нас кожны дэталёва
Расказаць гатовы аб усім,
Дзе размоў адных недастаткова —
Сматкі праясці ахота ім.

Ім сталіны шлём знімі памерца,
Ім фэдэй дай хоць раз глынуць вадзі.
Хлапчучкі ва ўсім табе напераць,
Як і ты ў мінулыя гады.

І калі ў паход ідзе зноў рота —
Пэўды крок паціхвіліны штыкі...
Як звычайна, нас да паравоту
За сяло праводзіць хлапчучкі.

Міхась КАРПЕНКА

Розныя птахі

Восенню, звычайнай павуцінай,
Толькі пажайцець паллавы, —
Да вясны,
Да цёплага часіны

У вырай адлятаюць журавы.
На прыморскі поўдзень іх дарога —
«Беларусь, ты хутка нас чакай!»
Журавы
З вялікім трывогай,
З сумам пакадаюць родны край.

Бо яны
З адным сэрцам птахі,
Люб ім край, дзе кожны з іх уарос...
... Але-ж ёсць — ляціць сабе на Захад,
Назаўжды,
Без суму
І без слёз.

Я крочу ім гэтаю часінай:
— Птахі,
Жураўлям вы не з радні!
Мяць-бы вам хоць кроплю жураўлінай
Шчырай
І сардэчнай цеплыні...

Янка СКРЫГАН

Паваротак ля сасны

АПАВЯДАННЕ

На павароце вуліцы каля раймага ста-
ла некалькі чалавек, і па пачым вельмі
няпэўным можа было адрозніць прызванне,
што гэта чалавекі спадарожныя мяшын.
Ішчэ та гэта, як нехта з іх пачаў ру-
ку. Майбарда рэзка атармазіў свой
ЗІС-5. Ён зрабіў гэта вельмі упэўнена і
незалежна, так, як робіць усё шаферы
на ўсіх дарогах, даючы зразумець, што
спыняецца не дзеля пасажыраў, а дзеля
больш важнай патрэбы: забегчы купіць
палірозе. Не спяшаючыся, адчыніў дзвер-
цы, вылез з кабіны, бухнуў нагой па
пакрывішчы, чаканчы, пакуль падрыдуць
пасажыры. На запячканне: «Ці дабела, та-
варыш шафер?» — няўзнак адказаў, куды
едзе, і скардыла пайшоў у дарогу.

— Ну, сядзі, каму ў краму! — корат-
ка дэвалюў вынішчылі агуль. — Толькі
кашпене, хто з грашчана, — дадаў як-бы
між іншым, дзе строга.

Нам трэба будзе праехаць кіламетраў з
восемдзесят, аж у другі рай, у прымыс-
ловую арцель «Драўніна». Учора я пера-
лічыў туды праз банк пяць тысяч руб-
лёў, узяў з сабой копію папярэдняга да-
руччання, і цяпер мы едем, каб адрозні
зрабіць аж дзве справы: Майбарда на-
грукціў іл-матэрыялаў, а я ў бухгалтэ-
ры правёрў намы фінансавыя дачыненні,
бо мне вядзецца, што яны забыталіся.

Выехаўшы за мястэчка, Майбарда дзе
поўны газ, дарогу ён ведае напаміць, і
яму няма чаго баццаці ні кадобіч, ні
крутых паваротаў: усё гэта машына ве-
дае нібы сам. Ён ведае машыну, як лепш
не праца. Гэта ведае ён сам і таму мае
поўнае права трымаць сабе упэўнена і
незалежна. Ітак, каб кожны бачыў, што
ён не раўні каму другому. Сядзячы по-
руч у кабіні і глядзя на яго збоку і
ішы ўсяго чапаю. Мажны, дужы, пачыс-
сты, у сваёй кабіне, які пацірэлі-
вае яго паду, да сваё прафесіі, Майба-
рада сядзіць як дар — адчыніўшыся да
спінак сядз, я надушыў твару рысы
вельміна е оіспасці. Рукі яго лажыць
на рулі лэй, нібы толькі для таго, каб
адначыць і ім, а павароты робяцца

як-бы самі. Нага лажыць на педаль так-
сама будыта для прылкі, проста, толькі
таму, што так зручна. Можа, гэта са-
вободна перадаецца ўсёй машыне: яна
імпчы вясела, роўна, ажно пасіствіае
вечар. Адно, што занята ў Майбарда —
гэта вочы: яны ні на імгненне не адры-
ваюцца ад дарогі. Але Майбарда не хоча
паказваць нават гэтага. На яго можна за-
любавацца. І я ведаю, што ўвесь гэты вы-
гляд Майбарда вельмі патрэбн. Гэты
выгляд як-бы гаворыць: «Гэта едзе не
абы хто, а Майбарда. Тота-ж, а вы ўсе
кажэце, што Майбарда ў вас чорт ведае
што».

Нарочце позу трымаць робіцца пажка.
— Ну як? — пытаецца ён, не адрываю-
чыся ад дарогі, і твар яго ледзь прымет-
на святлае.

Я ведаю пра што ён пытаецца — пра
машыну. Гэта яго гордасць. Гэды два
валялася на нашым двары рабіцца тры-
хотна. Мачылі яе ўсе дажымі, абцімалі
ўсе вятры, і сунулі ўсе сонцы. Чае-ад-
час шафер кінофікацыі ні масларома,
пацікаваліся, калі нікога не было на
двары, сабгаў і цішым выкручывуў якую
дэталю. Паступова яна пачала выглядаць
як шкільст, абгладаны вадзікам: без ска-
таў, без дзверцаў, з паабдзіранымі ба-
тамі, з патрэсаным абаранкам руля ў
пустой кабіны. Зайшоў нека на двор
шафер райынанком Майбарда, аглядзеў
усё гэтае дабро, уздыхнуў і падраціўся
папярэці. — Толькі з адною ўмоваю, —
сказаў ён намяму загадчыку, — што ў
чужыя рукі я яе не аддам. — Там
лепш, — сказаў наш загадчык, — сам з-
робіш, сам і вадзіць на ёй будзеш. Гэта
вельмі добра. — Абаранкілі яе не талы
ў механічную майстэрню ў сабраз, за-
каччалі ўмову на капітальны рамонт.
Але Майбарда не астаўся: ён паехаў ра-
зам з машынаю. Ён хацеў, каб усё раба-
та ішла ў яго на вачэй. Ён браваўу ра-
боту, перапрабаву, сварыўся, мірыўся, не
аднойчы распіваў пляшчу гарэлкі з май-

страмі, з шаферамі, з начальнікам гара-
жа, каб дастаць дзе якую патрэбную дэ-
талю або сабраць які вузел. Сам лажыў
над машынаю і на лантакх і на чэраве.
Праз два месяцы прыкаліў на наш двор
на новенькай машыне, толькі што пафар-
баванай у бледна-зялёны колер. І з таго
часу пачаў шаферіць. Час ішоў, машы-
на бегала як мае быць, Майбарда лічыў
яе лепшай за самыя лепшыя маркі на
свецце і не пранукаў вышпаку, каб не
падкарэціць, што гэта справа яго зала-
тых рук.

Майбарда чакае адказу.
— Што ж? — энорк перапачыў я,
хочучы даць магчымасць выказацца Май-
бардадзе больш ясна.

— Машына, пытаюся, здарова бегзе?
— Здарова, Якаў, — кажу я вельмі пе-
ракознана. — Я нават не чакаў, што яе
можна напярэці.

— Тота-ж, — кажа ён здэвалена. — А
ўсё гэта зрабілі рукі Майбарды. Не ма-
шына, а — энор! Чортава сіла! От паба-
чыш, колкі я яе на нагрукі. А мотор
як працуе — чуюш?

І старэаўе прыслухацца, як працуе
мотор, але нічога асаблівага не магу рас-
пазнаць. Гудзе роўна, настойліва — можа
ў гэтым і ёсць яго адмысловасць.

— Але, — кажу я, не паклаваючы, ад-
нак, што ў гэтай справе вялікі невуж.
— У Майбарда ўсё павіна быць
так, — кажа Майбарда, раптам мухуне-
чы. — Майбарда толькі трэба паважачь
трохі, як кожнага чалавека.

— А чаёе і паважачь, Якаў Міхай-
лавіч.

— Можка і паважачь, ды толькі не
ты. Усевалад Кірлявіч.

Мілгануў толькі што папраўлены,
яшчэ са свежымі асновінымі баласамі мо-
дчы. Мінуўшы два прыдарожныя курганы
з рыжай рэжай травой наперсе, свежкі
незапаматанай старажытнасці. Паказваўся
лясок; машына ўточыла ў яго, і ён ні-
бы пакаліўся, расступіўся і клада-
чы перад машынаю бясконную істужку
дарогі. За лесам адрозні дарога крута пай-

Закончыўся рэспубліканскі
семинар маладых паэтаў, які
праходзіў з 20 па 26 красні-
ка. Для яго ўдзельнікаў пра-
чытаны даклады, праведзены
гутаркі аб сучаснай беларус-
кай літаратуры і мастацтве.
У абмеркаванні творчасці ма-
ладых прынялі актыўны ўдзел
беларускія паэты Андрэй Аляк-
сандравіч, Аляксей Якімовіч,
Максім Лужанін, Васіль Віт-
ка, крытыкі Г. Бярозкін,
Р. Шкраба, Б. Бур'ян і іншыя.
У канцы работы семінара бы-
ло праведзена пашыранае пася-
джэнне прэзідыума праўлення
Саюза пісьменнікаў БССР, на
якім падводзіліся творчыя вы-
нікі. Многія а выступіўшых
пісьменнікаў і маладых аўта-
раў адзначалі, што семінар
з'явіўся добрай творчай шко-
лай для тых, хто яшчэ толькі
спрабуе свае сілы ў літарату-
ры.

Падборка вершаў маладых
паэтаў, якую мы сёння дру-
куем у нашай газеце, — у пэў-
най ступені вынік творчага
семінара.

Еўдакія ЛОСЬ

Падкова

Падарылі мне хлопцы на ішчэце падковы,
Што з'яшлілі на дарозе яны выпадкава...

Уручылі ў грашчата, дадому паднеслі,
Пажадалі падковаць ёй звонкія песні.

Пажадана падкутай імацца ў прасторы,
Каб падковы выкрэвалі іскры, як зоры.

Каб ніводнай з іх ноч не гасіла дарэмна,
Каб не ведалі песні натурі вярэмна...

Захаваю я дар ваш, сябры, жартавлівы,
Накіруюся ў шлях, як ніколі, імкліва.

Абдыду я за спецыял межи, сцяжынкы,
Адвэтакую з сцяжынаў сябру і дажынкы.

Пастаю за станком з працавітым рабочым,
З ім са змены дабому на золку пакрычу...

Можка, недзе аб камень пабюсе балочка,
Мо аб грук падковаць сухі і калочы...

Знаю пэўна: не кіну яе на парозе,
Не на ціхай стаянцы зугулю — у дарозе...

І калі на дарозе той дзевушчына пройдзе,
Хай падкову, надзіва ішчэслівую, знойдзе!

Калі дзевушчына будзе нявестай паважнай,
Хай ёй знойдзецца хлопец харошы, адважнай!

Хай падыме падкову студэнтка, прафесар,
І жэня, і шэя, і ішчэ... паэтэса.

Хай яна, мая думка найбольшая, спею,
Праспявае ўсё тое, што я не паспею!

Аляксей РАБЦОУ

Прыход вясны

Прышла вясна...
Ва ўсе куткі
Яна адрозні заглянула
І ранкам дрэвы па ракі
У шафэр зялены апранула.

Раку напоўніла вадой,
І тая, бурная, праз горы
Удалы пабегла,
За сабой
Прыход вясны панесла ў мора.

На здымку: паэт Сяргей Грахоўскі гутарыць з маладымі паэтамі — удзель-
нікамі семінара. Фото І. Салавейчыка.

У роднай хаце

Нарочце я ў роднай хаце,
У сцянах бліжэй, дарогіх.
Зноў пра жаны і вясны кажа маці
І пра чужых вяснак злых.
Ніжэйшая, меншай стала хата...
Будзённым знаёмым стуж...
Дзяткіства чарамі багаты
Тут у падлозе кожны сук.
Мне гэты прылечак знаёмы
І кожны вядлічкі сукі,
Парог, што ў шлях азіў — дадому —
Заўсёды азвадзіць ўсе шляхі.
Парог пасечаны, штурпаты
(Зрабіў яго чарнейшым час):
Зімой дрымотыям і варштатам
Служыў ён удаве не раз.
Тут кожны кут яшчэ чароўнай
І даражэй для сэрца стаў.
І фігура, што я флянцам помню,
Уперся ў стале нажом ліста...

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

Рыбы ў падводных лясах

Смалла з жароўні сыпле іскры,
І ціхай рэчкі глыбіня
Святлом няпэўным, алым, чыстым
Пранікае амаць да дна.
Высокі бераг ноччу ўхотан,
Варовай дышае карой.
І вош чапуна плаве нічутна
Над змрочным лесам пад вадой.
І ў гэтым лесе, дзюным, сінім,
Стаяць, забіўшыся ў глыб.
Шырокія, губіны спіны
Засунуўшы над вадой рыб.
Трапецух багавіныя струны,
Рыб хліць бурштановы сон...
Замры, падобны да Нептуна,
Трапецух сіспынуў у далоні
Бліжэй Бліжэй! Як слэзы чыстыя
Ад жаркіх вадобіскаў святла,
Чырвоныя падвескі кроплі
Нічутна падваюць з вясла.
Азіўны ўдар трызубай снасці,
І ў ходзе казачных падзей
Жывое, траітэко ішчэце
Само ў далоні уладзе.

Яраслаў ПАРХУТА

Кропля расы

Пакуль яна з ліста апала
У ясок гарачы —
усё ў сабе адлюстравала,
Я ў ёй учынуў
І лес, які сядноўна песнай
стаў ужо каля,
І як у ёй дрыжэла песня
жаўрукова.
Перадлілася праменні
ракой бяскошчай,
адлюстравалася ў імгненне
там сціні сонцаў.

Яраслаў ПАРХУТА

Кропля расы

Пакуль яна з ліста апала
У ясок гарачы —
усё ў сабе адлюстравала,
Я ў ёй учынуў
І лес, які сядноўна песнай
стаў ужо каля,
І як

Харавая фестывальная

Словы М. КАЛАЧЫНСКАГА

Музыка А. ТУРАНКОВА

Афіянт
Баян
Шырокап'явуча
Завыба
Убох
Хор
Афіянт
Угосці

1. Есць над Сожам гарадок.
— Чым ён знакіма?
— Навакол прастор шырокі.
Чыстыя блакіты.
Песні рвуцца ў далечыню.
— Хто пяе заўзят?
— Заспявалі на пачын
На Сажы дзвучаты. } 2 разы
2. Слаўны ў вас, красуні, лад.
— Ну, а хлопцы з вамі?
— Прапем не горш дзвучат
Добрымі басамі.

Чацвёрты адкрыты радыёканцэрт

29 красавіка ў памяшканні інстытута народнай гаспадаркі імя Куйбышава адбыўся чацвёрты адкрыты радыёканцэрт беларускай музыкі. Характэрная рыса канцэрта — уезд ім артыстычнай моладзі Мінска. Заслужаная артыстка БССР Р. Асіпенка парадвала майстарства выкананнем беларускіх народных песень «Надзёйка», «Пераз сад-вінаград», «А я з хляпом стаяла». Народны творчасць прагучала ў канцэрце дэкарацыя «Бярозка», «А ты ехаш», «Кума мая, кумачка», «Чабарок» — кожны з гэтых твораў адрозніваецца рознастайнасцю вобразаў, настроям і сагуачны ліній разам з пераказаннем і багатымі мелодыямі беларускага фальклора.

У канцэрце выконваліся многія песні і рамансы беларускіх кампазітараў: «На надзею», «Брасіцкая вясельце», «Песня пра Гастаў» У. Алоўнікава, «Толькі жартаваў» М. Чуркіна, «За мір» А. Туранкова. Вялікую цікавасць выклікалі песні маладых кампазітараў «Пабе ў сэрцы зберагу» М. Носка, «Успаміны», вальсамі дует «Явар і каліна» і іншыя песні Ю. Семіянікі. Большасць названых твораў вылучаецца свежаасцю музычнай мовы, прыгожай мелодыяй. Вакалісты В. Прышчэлавак, Л. Шубіна, С. Гулевіч, Д. Зубрыч, М. Шаўчук і В. Глушакоў выконвалі песні лёгка, натуральна, імкнуліся як мага лепш данесці эмацыянальнасць. Асабліва хочацца адзначыць Д. Зубрыча, на доўга якога выйшла вялікі поспех, і М. Шаўчука, голас якога ад канцэрта да канцэрта становіцца больш мяккім і сакватым.

У другім аддзяленні радыёканцэрта выступілі Беларускае дзяржаўнае народнае аркестр пад кіраўніцтвам І. Жыновіча. Гэты таленавіты калектыў — адзін з самых папулярных прапагандаістаў Беларускай музыкі не толькі ў нашай рэспубліцы, але і за яе межамі. Апрача акампаняе спевакам, народны аркестр выступаў самастойна рад твораў, спецыяльна напісаных для яго: фантазія на тэмы двух беларускіх народных песень маладога кампазітара Я. Габэва, дзве часткі а сьвіты «На Палосці» У. Алоўнікава, фінал канцэрта Д. Камінскага для дыямал сола з аркестрам. У апошнім творы дырыжор зрабіў сваеасаблівы выхад: партыю дыямал сола даручыў тром музыкантам, якія граюць ва ўнісон. Праба апраўдалася цалкам. Твор загучаў ярка, хоць унісон трыма іншымі старанамі адпрацаваў, каб ва ўсёх выканаўцаў ён ішоў «на адным дыханні», больш стройна і зладжана.

Наогул народны аркестр заслугоўвае высокай ацэнкі. Але хачэцца б, каб музыканты больш адчуваў руку дырыжора, выконваючы любое яго ўказанне. Тады не будзе вынікаць разыходжаньня са спевакамі, як гэта мела месца, напрыклад, пры выкананні вальса «Явар і каліна» і іншых.

З мастацкім густам і майстарствам акампаніравала спевакам канцэртмайстар Беларускага радыё Т. Міансарава.

Е. РАКАВА.

3 замежнай пошты

Кніга пісем

«Павучальная кніга, яна гаворыць пра псіхалогію радавых саадат фашыскай арміі, пра глыбокі крызіс іх свядомасці. Сотні маленкіх трагедый мы знаходзім у гэтых пісьмах (тут сабраны 307 пісем). Яны былі напісаны асобнымі самалётамі, якія аляталі з акружанай пад Сталінградом фашыскай арміі. Пісьмы гэтыя захаваліся і выдзелены ў Мюнхене (Заходняя Германія). Цяпер гэтая кніга перакладзена таксама на французскую мову. Так паша пра цікавую кнігу «Пісьмы са Сталінграда» газета «Нувель літарэр».

«Варачыца без надзеі, «пагібель без веры», «халад, голад, хвароба і страх» — так характарызуе змест гэтых пісем газета «Берлінер пайтунг». Вось пісьмо сьня-фельдфелера да баян-генерала, у якім сын пракаліне бацьку за тое, што ён выхоўваў дзяцей у ваенным духу. «Вайна — вялікая знішчэнне, — піша аўтар гэтай прайшоў пасля многіх год ваеннай службы».

«Вось пісьмо акара. Ён параўноўвае шклерасію трагедый, у якіх даволілася іграць, з трагедый, якую бачыў у жыцці. — трагедый ашуканага фашыстамі нямецкага народа. «Але самімі цікавымі, — лічыць газета «Берлінер пайтунг», — з'яўляюцца пісьмы радавых сялян, рамеснікаў, рабочых. Яны разумеюць, што далейшае супраціўленне бескарна, яны ашуканы, і ў іх расце нянавісць не да ворага, а да тых, хто гады ашукваў народ».

«Вельмі глыбокі псіхалогічны перажыванні, — піша газета, — раскрываюцца ў гэтых пісьмах. Наводзіць нават самы вялікі мастак не можа з такой сілай раскрыць пералом чалавечай душы, пераход не ад палатна, а зьяўляюцца да сапраўднага адраджэння і глыбокага разумення жыцця. Гэта робіць сапраўды чалавечыя дакументы, сабраныя ў кнізе».

«Гэтая кніжка «Пісьмы са Сталінграда» каштоўная, значная, патрэбная для нямецкага чытача кніжка».

Яны адмаўляюцца ад ордэнаў

Выступленне прафесара Рэне Капітэна ў вялікай аўдыторыі Парыжскага ўніверсітэта (Сарбона) выклікала вялікую цікавасць. Газета «Ліберасьё» указвае, што на гэтым выступленні прысутнічалі не толькі студэнты, але і многія прадстаўнікі перадавой французскай інтэлігенцыі.

Прафесар Капітэ, узышоўшы на кафедру, перш за ўсё ўнёс істражотку рэзку ордэна Ганаровага легіяна і паведаваў, што ён адмаўляецца ад гэтага ордэна і накіруе яго па прызначэнню «таму, хто яму яго выдаў». Толькі пасля гэтага невялікага «рытуалу» прафесар Рэне Капітэ пачаў прамова, прысвечаную памяці выдатнага алжырскага юрыста Алі Буменжэля.

Алі Буменжэль, у мінулым прафесар універсітэта ў Алжыры, быў выдатным знаўцам права арабскіх народаў, а таксама мусульманскага законодаўства. Яго працы выхадзілі на французскай мове. У прыватнасці, ім выдзелены вялікія кнігі «Параўнальная гісторыя права арабскіх народаў» і «Асноўныя элементы мусульманскага права».

Алі Буменжэль прымаў актыўны ўдзел у вываленчай барацьбе алжырскага народа. Некалькі месцаў назад ён быў арыштаваны, а зусім нядаўна памёр у турме. Застаў пра яго смярд вельмі няўпэнены, але мяркуюцца, як відаць, што гэта была гвалтоўная смерць.

Разам з Буменжэлем у турме загінуў выдатны алжырскі педагог Бен Гельзі.

Памяці Буменжэля і было прысвечана жалобнае пасаджэнне юрыдычнага факультэта Сарбона, на якім прафесар Рэне Капітэ адмовіўся ад ордэна Ганаровага легіяна. З прамовай, прысвечанай памяці выдатнага алжырскага вучонага і юрыста, выступілі прафесары Люсьен Генчо, Роберт Мелен і Геральд Леком. Прафесар Леком патрабаваў стварыць камісію юрыстаў, якая б падрабіла даследавала акалічнасці пагібель Буменжэля. Ён заявіў, што французскія юрысты не вераць афіцыйным паведамленням, бо яны «далёка ад асію маралі і права».

Вядомы прагрэсіўны французскі пісьменнік Веркер таксама адмовіўся ад ордэна Ганаровага легіяна. Ён накіраваў свой ордэн прэзідэнту Каці. У пісьме да прэзідэнта Веркер піша: «Жэст прафесара Капітэ не кнірма, не выклічэнне, а прыстэр супраць разгалу прыгнечання ў Алжыры. Ён становіцца грамадзяскім абавязкам усіх сумленных французцаў. Са свайго боку я адмаўляюся ад ордэна Ганаровага легіяна. Мель гэты ордэн некалі быў ганарам, цяпер яго наяўнасць становіцца ганьбай».

І. БАРЫСАУ.

Дакументы расказваюць

На беразе Сожа ў гарадскім парку культуры і адпачывання Гомеля размясціліся абласны краязнаўчы музей — адна са старэйшых культурна-адукацыйных устаноў. Музей заснаваны ў першыя гады савецкай улады.

Да Вялікай Айчыннай вайны ў фондах музея было многа каштоўных экспанатаў — работы мастакоў Крамскага, Баравікоўскага, Лебедзева, Залескага, Машкова, мармуровыя скульптуры, выкананыя вядомымі майстрамі Конаяві, Трэскоў і інш. Гітлераўскія акупанты спалілі будынак музея, разграбілі экспанаты.

У першыя ж гады вызвалення горада ад захопнікаў пачалося аднаўленне музея. Калекцыі навуковых работнікаў здалі ў кароткі тэрмін аднавіць і значна папоўніць музей новымі экспанатамі.

У сувязі з набліжэннем знамянальнай даты — саракагоддзя Савецкай улады — тут рыхтуецца новая экспазыцыя: «Падрыхтоўка і правядзенне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Гомелі і вобласці». Сабрана звыш двух тысяч дакументаў — фоты і наглядных экспанатаў, якія адносяцца да гэтага перыяду. Адна з выставачных залаў прысвечана дзяржаўнаму мінуламу Беларускай вёскі. Экспанаты расказваюць аб цяжкім жыцці сялянства. Мы бачым выкавое аздэнне, ільняное драматычнае палатно, лаліцы, нескладаныя прылады працы.

Матэрыялы наступнага аддзела экспазіцыі прысвечаны рэвалюцыйнай барацьбе працоўных супраць царскага самаўладства.

Яны расказваюць аб рэвалюцыйных падзеях 1917 года, аб грамадзянскай вайне на Гомельшчыне.

Разгортаецца паслядоўна хроніка рэвалюцыйных падзей. Партыя большавікоў накіроўвае ў Гомель М. І. Калініна і Л. М. Кагановіча. У агітацыйна-Кастрычніцкай рэвалюцыя М. І. Калінін алабарваў у Жлобіне, Рагачове. На фоты адлюстравана выступленне М. І. Калініна на чыгуначным вакзале перад працоўнымі горада ў 1919 годзе. Л. М. Кагановіч, які прыбыў у Беларусь у ліпені 1917 года, быў старэйшай Палескага камітэта большавікоў.

Бадай, самая вялікая колькасць дакументаў і экспанатаў у раздзеле «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа супраць гітлераўскай Германіі».

Малаўзняч панарама раскавае аб баях артады народнага апаўчання з фашыстамі. У атрымаў — зброя, асабістыя рэчы і дакументы партызан і байцоў Савецкай Арміі, якія аддалі жыццё за свабоду Радзімы. 35 байцам, афіцэрам Савецкай Арміі — гомельчанам было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Музей мае копію дакументальнага фільма «Баі за Гомель», кадры кінохронікі, знятай у 1943 годзе.

Экспазыцыя пасляваеннага перыяду гісторыі Гомельшчыны прысвечана мірным будням працоўных, іх барацьбе за далейшы ўздым прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры вобласці.

Г. МАР'ЯСАУ.

Памяці Валянціна Таўлая

27 красавіка ў Саюзе пісьменнікаў БССР адбыўся вечар, прысвечаны дзесятай гадынае дзень смерці выдатнага беларускага паэта-рэвалюцыянера Валянціна Таўлая. Даклад аб жыцці і творчасці паэмаўнага песняра зрабіў крывіч Г. Бярозкін.

На вечары з успамінамі пра Валянціна Таўлая выступілі пісьменнік Янка Брыль, Паэт Мікола Абрамчыч прапачаў вершы паэта, прасікнуты вялікай сілай любові да народа, пафасам рэвалюцыйнай барацьбы.

Калектыў Беларускай дзяржаўнай капелі пад кіраўніцтвам народнага артыста Саюза ССР Р. Шырмы даў для ўдзельнікаў вечара вялікі канцэрт.

У нядзелю, 28 красавіка, група беларускіх пісьменнікаў разам з жонкай Валянціна Таўлая Людмілай Сяргееўнай на-

вела мхсціны, дзе паэт правёў сваё дзяцінства і выходзіў на шлях рэвалюцыйнага падполля.

У Слоніміскім Доме культуры адбыўся вечар, прысвечаны дзесятай гадынае дзень смерці таленавітага паэта. З цікавымі успамінамі аб сваім таварышчу па падполлі выступілі загадчык Кракоўскай бібліятэкі імя Янкі Купалы А. І. Жыткіч, старшыня калгаса «Шлях да камунізму» В. Н. Бурсевіч.

Вершы, прысвечаныя Валянціну Таўлая, прачталі зямлякі паэта Пётр Дабрыня, Іван Міско.

Вучні Кракоўскай сярэдняй школы прачталі творы Валянціна Таўлая.

На вечары выступілі Янка Брыль, Міхась Васілёк, Анатоль Вялюгін, Міхась Калачынскі, Аляксей Карлюк, Мікола Арочка.

Нарада рацыяналізатараў і вынаходцаў паліграфічнай прамысловасці

26—27 красавіка ў Мінску праходзіла другая рэспубліканская нарада рацыяналізатараў і вынаходцаў прадпрыемстваў паліграфічнай прамысловасці Міністэрства культуры БССР. Доклад «Аб стане і задачах развіцця вынаходніцтва і рацыяналізацыі на прадпрыемствах паліграфічнай прамысловасці ў святле рашэнняў XX з'езду КПСС» зрабіў начальнік Галоўнага ўпраўлення выдавецтваў і паліграфічнай прамысловасці Міністэрства культуры БССР І. Красоўскі.

У спрычках па дакладу выступілі многія ўдзельнікі нарады. Дырэктар Слуцкай гарадской друкарні С. Кулак гаварыла аб рабоце Маскоўскага навукова-даследчага інстытута паліграфічнага машынабудавання. У гэтай навуковай установе лічыць, што машыны, на якіх працуюць рэйнавы друкарні, устарэлы. Новымі-ж машынамі, якія рэкамэндуе інстытут, пакажуць, што немагчыма забяспечыць усе патрэбнасці. Прамова аб прапачаў Міністэрства культуры БССР, якое да гэтага часу не ўпарадкавала справу падрыхтоўкі кваліфікаваных кадраў для друкарні.

Галоўны інжынер друкарні імя Сталіна С. Сцяпанюк прапачаў стварыць цэнтральную рэспубліканскую арганізацыю, якая б займалася патрэбнасці рацыяналізацыі. Такую арганізацыю варта было стварыць пры паліграфкамінаце.

— Бываюць часта выпадкі, — гаворыць Сцяпанюк, — калі машыны, якія прызначаны для друкарні, не адпавядаюць патрэбнасці. Гэта часта бывае з машынамі, якія прызначаны для друкарні, якія прызначаны для друкарні, якія прызначаны для друкарні.

Сцяпанюк, калі нашы рацыяналізатары і кіраўнікі прадпрыемстваў не заўсёды правільна разумеюць свае правы і абавязкі. Таму неабходна распрацаваць больш дакладную і цвёрдую інструкцыю па рацыяналізацыі.

Прапановы С. Сцяпанюка падтрымалі начальнік аддзела паліграфіі і выдавецтваў Гродзенскага абласнога ўпраўлення культуры П. Абідзін, начальнік пералётнага цэха Бабруйскай друкарні М. Равін і інш.

Кіраўнікі прадпрыемстваў павінны надаваць больш увагі пытанням рацыяналізацыі і ўкаранення лепшых прапачаў у вытворчасць. Мэтагодзіна праводзіць на прадпрыемствах конкурсы на лепшую рацыяналізатарскую прапачу, выдаваць бонусы, у якіх абавязна ўваходзіць вопыт лепшых рацыяналізатараў рэспублікі. Аб усім гэтым гаварылі інжынер друкарні імя Сталіна І. Загараднік, начальнік аддзела паліграфіі і выдавецтваў Маладзечанскага абласнога ўпраўлення культуры В. Левін і інш.

На нарадзе з прамовай выступіў намеснік міністра культуры БССР С. Сцяпін.

Для ўдзельнікаў нарады прыгатаваны лекцыі: «Аб перспектывах развіцця паліграфічнай прамысловасці ў ССР». У час нарады працавалі секцыі: наборных і механічных працаўцаў, друкавальнай і пералётна-брашуравачнай вытворчасці. Рацыяналізатары дзяліліся вопытам работы.

Хроніка культурнага жыцця

Больш ста чалавек удзельнічаюць у гуртках мастацкай самадзейнасці Уварыцкага раёнага Дома культуры. У час падрыхтоўкі да фестывалу тут створаны аркестры — духавы і народных інструментаў.

Драматичны гурток падрыхтаваў спектакль па п'есе Я. Купалы «Прымакі». Беларускае народнае танца «Янка», «Будьба», «Орачка» і «Уварыцкае кадрыль» развучылі ўдзельнікі танцавальнага калектыва. Цяпер яны інсцэніруюць песню на словы А. Русака «Як той Зосі давядося».

Л. ІВАНОВ.

Першынства ў спортыўна-фізічна-адукацыйнаму Калінінградскага раёна заваяваў механік Юр'яўскага сельскага стаяцянара Аляксандр Курносека. Добра працаваў таксама механік гужавой перасоўкі Пётр Целеш.

Ахвотна наведваюць свой клуб калгаснікі сельгасарцелі «Чырвоны будаўнік» Рагачоўскага раёна. У гэтым годзе тут праведзена 13 лекцый і дакладаў, з якімі выступалі старшыня калгаса тав. Дайлілаў, сакратар партыйнай арганізацыі тав. Даманцэвіч і іншыя.

Н. ЦАЙКОВІЧ.

Паваротак ля сасны

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)
— Ну, от бачны, зноў прыдзецца вылічваць. А ты будзеш здавацца на мяне — мала заробіў. Зноў буду вынаваты я. Ты бачыш, Якаў, як выходзіць? Ты падумаў, што ты гаворыш!

Майбарда маўчыць. Я ведаю, што ён не згодзен са мною. Праар прабама, а пачуваю ліст паднісаны, і я мог-бы яго смеда правесці. Законнік! Ён успамінае другую крывічу, можа нават куды больша:

— Ну, а пяцьсот рублёў навошта ўтрымаў?
— Пра гэта мы гаварылі не раз. Але я дярпаў зноў тлумачу:
— Ты сам добра ведаеш, што ўзв'яз іх пад справадзучу. Ты павінен быў іх або вярнуць, або апраўдацца дакументамі.
— Я не ўкраў іх — вуны яны ўсе на машыне. Думаеш, чаму ў мяне машына бегае, а не стаіць, як у другіх? Бо ў мяне бэса і запачасці, і інструмент.
— Веру, што ты купіў інструмент. Дык-жа дай справадзучу.
— А як я там яе? Я купілаў у людзей, дзе палата, дзе-ж расіпсак не прымет?
— Не.
— Значыць, някая церпіць Майбарда? Ён багаты!
— Якаў, пакінь прыкідвацца, — нарэшце кажу я рэзка, хочучы скончыць гаворку. — Я ведаю, што ты ўжо тройчы акупіў гэты інструмент, і нават з дазволаў начальніка, праўда-ж? Дзе ты з машынаю быў увесь дзень у чацвер? А Учора звечара куды машына хадзіла цішком? Пуцявых-жа лістоў няма? Як табе не брыдка, Якаў! Чаго ты ніяк? Усё табе мала. Май-жа сумленне!

Майбарда сілаўвае за дзверцы, гэтым жа-бы ставіць кропку. Машына імчыць, мы нават не заўважым, што так многа праехаў. Шапа перад намі набягае і набягае, та вышучваючыся, та апатачыўшы, загінваючы та ўправа, та ўлева, дзе-ж паспяваючы паказваць свае па-

рожныя знакі та клічкікаў. Та зіганкаў. Звешваючы ніткі праводу, мінаюцца і мінаюцца тэлеграфныя слупы, нібы стараручычы нас перасцігнуць і кожны раз закідаючы правалы наперад. Наўзгодан выцягваючы вонце кусты, даромна просячы пачакаць. Пажазаваныя наперадзе, сустрачаны машыны пагольва растуць і тут-жа знікаюць, на адно імягне зноўна халапачы ветрам за борт. Матор гудзе да таго імкліва і роўна, што робіцца страшна ад яго спакойнай, настойлівай сілы.

— Табе трэба часцей бываць у дарогах. Усевадал Кірылавіч, — кажа Майбарда другім, памяржоным тонам.
— Чаму?
— Можа, тады ты сам пабачыш і што такое буксоўка, і пералап гаручага, і аварыя ў дароце. Тады можа, і акты пачнеш лагчыі прымаць. Памякчэеш.

Ясна, што гаворка ідзе на прымірненне. Я разумею яе так: «Ну, добра, данусцім, што рабаў я крывічу незаконна, — нібы гаворыць Майбарда. — Але-ж хіба ты не можаш сяды-тады саступіць закону? Тут-жа ніякай правінкі няма, калі найпершы закон — чалавек. Кі табе баліць ад таго, што Майбарда будзе мець лішні рублёў? Але я не магу ні кропачкі саступіць, бо тады Майбарда сам-жа перастуе не будзе мяне паважаш».

— Але-ж тады я буду ведаць і другое, Якаў Міхайлавіч, — кажу я яму ў тон. — Буду ведаць, напрыклад, як збравіць грошы на дароце, што пінуць у пудэўкі і што робіць за пудэўкамі. Нават буду ведаць таку, што за кожны райс у лесе на дрывы Дубіцкаму ці Жывіцу бярэцца на яго рублёў.

Маўчым. Мы спалілі адзін аднаму ўсё, хоць добра ведаем, што адзін аднаго не пераканалі.

Шыла набегла на нас неспадзявана, раскінуўшыся наапаляд шышы шырока аббудаванымі дамамі, высокім, лабеленым клубам на самай гары. Майбарда суніў-

ся, не даядзючы яе. Сабраў з пасажыраў грошы. Вылезла чалавек чатыры. Прабываў ткуць у кішэню колькі перапар: што гэта за заробаткі!

Зварнуў налева. Цяпер наша машына пайшла мякка, пагодзіваючыся на гладкай няроўнасці поплава. Сладу дарогі было многа, Майбарда выбіраў больш біты, што раз кідаючы машыну та ўправа, та ўлева. Перад выбойнімі ён тармазіў, і машына паслухмяна спынялася, нібы прыглядаючыся, ці глыбока там, а перапытоўшы няроўнымі коламі, спынялася вышчарыць на пагорак. Яна та бега весяла, жыва, калі было роўна, та гула і стагнала, будта залучышы, што яе не пукаюць, калі трыпалі ручаіны і калодзіны.

Аднак вядомы хутка нізіна мінула, і машына паклікала зноў весела і лёгка. Цяпер мы ехалі дарогамі, якія нізавяюцца са селявімі і харавата якіх нішто не адозле апісаць.

То мы ехалі сенажацімі, усыпанымі кветкамі, якія напярэціці кланяліся і акаліжалі спыніцца і паўвавацца на іх; та трыпалі ў малады бярэзнік, і ён, наварочваючыся перад намі, выхадзіў і паказваў усе свае ўборы — і белыя ў каруцкае сукенкі, і парасцускаяны касцікі тонкага вецця. Ён та хаваў ад нас дарогу, падступалючы зусім блізка і блытаючы не ў сваіх нагах, та ралпам шырпачы ў і расцілаў яе перад намі, гасцінца запрашаючы ў мяккія цені. То мы пайлі, як па моры, у бяскрыўны палэх абжаны, у хвалдах жой мела і паласкалася сонца.

То бачылі, як у нока, цягнучы за сабою бясконцую нітку песні, падмаіацыца і трыпалі жаваранак; та як кружыць корпак, выгладваючы сабе здалучы, і рантам, бліскучымі на сонцы косым крылом, кулём жадіаца ўніа, як ваком разрэзваючы паветра.

— Грошы, Усевадал Кірылавіч, кожнаму патрэбны, і ты мяне гэтым не сарамаці, — кажа Майбарда, нібы хочучы ў-

нечым усё-ж апраўдацца. — «Буду ведаць, як заробяюць грошы ў дароце... А што — мо' задарам? Не, браце, сваё я вырву з горла!»

Я не адказаў: гэта ўжо не пажома нашым спрычхам. Майбарда ў не папраўда, а ён не папраўда мяне. Гэта апошнія іскры прастату, яны ўспыхваюць яшчэ на імгненне, каб пагучнуць зусім.

Дарога выйшла на ўскрай узгорка, адкрытыя перад намі новыя краявіды. Справа ляжала нізіна, спрэс укрывата лесам. Гэта быў нават не лес, а шырачэнае мяккае мора яго верхамі, та густа зялёным там, дзе стаяў саснові, та з жоўтаватым адценнем, дзе ў вачым вачым ішолах трапача лістова асініку ці таполю.

Часамі пракалілася прасветліцца, — мабыць, там прайшлі пажары, і маладзкіх не паспелі яшчэ набраць свае сілы. А за нізінай, наступова адна за адной, падмаіацы гору, укрываты тым-жа лесам, і контуры іх та вырсаўваліся ясна, та злівагалі ў сіняватый смуге аж да самага гарызонта. Часамі вылучаліся на фоне далёкай смугі няроўныя трыбены вяршыны, часамі вышэй за другіх падмаіацыла адна якая сасна, стаячы, як варт